

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 150 Lei. — Șase luni 75 Lei. — Trei luni 40 Lei. — Pentru străinătate un an 250 Lei.
 Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză —
 Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor: un șir peti 3 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Raportul între biserică și stat

— Regimul cultelor în proiectul de constituție —

Delegația parlamentară, pentru face-rea proiectului de nouă constituție a României mărite prin unirea provinciilor desrobite, sfârșindu și lucrările, a depus proiectul pe biroul corpurilor legiuitoare, ca — după desbaterile din plenul parlamentului — să fie investit cu putere de lege.

Partea ce în deosebi ne interesează din amintitul proiect, este modul cum se fixează raportul între stat și biserică.

Eată articolul, al 23-lea, ce ne privește mai de aproape:

Libertatea conștiinței este absolută.

Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu duce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale statului.

Religiunea creștină ortodoxă, fiind religiu-nea majorității românilor, are întâietatea în stat.

Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de orice chiriarchie străină, păstrându și însă unitatea cu biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.

În tot regatul României, biserica creștină ortodoxă va avea o organizare unitară cu participarea tuturor elementelor ei constitutive clerici și mireni.

O lege specială va statornici principiile fundamentale ale acestei organizații unitare, precum și modalitatea după care biserica își va reglementa, conduce și administra prin organele sale proprii și sub controlul statului, chestiunile sale religioase, culturale, fundationale și epitropești.

Chestiunile spirituale și canonice ale bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală.

Mitropolii și episcopii bisericii ortodoxe române se vor alege potrivit unei singure legi speciale.

Raporturile dintre diferitele culte și stat se vor stabili prin lege.

Acesta este în întregime articolul, prin care se pun temeliile raportului dintre stat și biserică, și în special cu biserica ortodoxă apostolică.

Formula, în care se precizează «întăietatea» în stat a religiunii celor 13 milioane de români ortodocși, *nu poate să ne mulțumească*. Formula, astfel redactată, nu fixează nici caracterul statului, nici raportul bisericii ortodoxe către stat, — ea este, cum s'ar zice, o formulă protocolară, dar nu conține o notiune *juridică* în care să se fixeze raportul de drept între biserică și stat.

Vechea constituție a României declară «dominantă» biserica ortodoxă. Ce însemnează aici cuvântul «dominantă»? Nu însemnează nici de cum că biserica

ortodoxă ar avea să domine asupra celorlalte confesiuni din cuprinsul țării.

Biserica ortodoxă română în genere n'a urmărit niciodată tendința de dominațiune asupra altor culte, — așa ca b. o. biserica papistă. Știm, din experiențe triste, cât am avut să suferim, în fostul stat ungar, pe urma năzuințelor dominante ale «catolicismului».

Situația de biserică dominantă, garantată prin vechea constituție, pe seama bisericii ortodoxe, nu însemna alt ceva, decât că regatul român era un stat ortodox. În aceeași vreme, când statul avea caracter ortodox, celelalte confesiuni se bucurau de libertate deplină a conștiinței și a cultului.

Vechii legiuitori ai țării au ținut seamă de o mare tradiție în viața neamului românesc, — o tradiție ce o găsim chiar la originea principatelor românești: pretutindeni unde s'a înjghebat o organizație de stat român, aceea purta semnele *ortodoxiei*.

Principatele dunărene, Moldova și Muntenia, au fost două state ortodoxe, — firește fără a știrbi libertatea altor confesiuni religioase. Nu cunoaștem în toată istoria principatelor nici un act de prigo-nire religioasă, — deși ele aveau să îndure persecuțiuni dela alte confesii.

Astfel, și după unirea principatelor, statul național român a avut caracter *ortodox*, — ear biserica ortodoxă a avut caracter *național*. Și faptul acesta, cum știm, a intrat adânc în tradiția poporului românesc.

Se pare că făuritorii proiectului de nouă constituție, — introducând formula protocolară că religiunea majorității românilor se bucură de «întăietate» în stat — intenționează să abandoneze această puternică tradiție a neamului nostru și să interconfesionalizeze noul stat întregit, *despoindu-l de caracterul său ortodox*.

Este cuminție, din punct de vedere politic, să se săvârșească acum lucrul acesta? Care să fie noima schimbării proiectate?

Convingerea noastră ne spune că, la creiarea constituției nouă, n'avem să ne inspirăm dela străini și să investim statul în haină împrumutată dela dânsii, — ci trebuie mai vârtos ca noua constituție să așeze la temeliile statului întregit toate tradițiile mari de viață și cul-

tură ale poporul românesc. Așa lucrează înțeleptul legiuitor: nu îmbracă statul în haină străină, ci îi croește vestmântul în conformitate cu dezvoltarea sa de până aici.

Este chestiune mare și de căpetenie să știe milioanele de creștini ortodocși, cari formează covârșitoarea majoritate a statului nostru, și pe a căror conștiință se sprijină mai ales țara aceasta, că statul lor apretează și cinstește credința și biserica în care trăește sufletul lor.

Mare lucru este pentru acești creștini să știe lămurit că toți factorii cari ne guvernează, trăesc și ei în aceeași credință religioasă și în aceeași iubire de biserică. Pe calea aceasta se întemeiază o comunitate, sănătoasă și tare, sufletească, a creștinilor ortodocși începând de jos, dela cel mai umil, până sus la cel mai mărit reprezentant al autorităților. De aceea alcătuitoarii vechii constituțiuni au ținut seamă de aceste adevăruri și au cerut ca odraslele dinastiei să fie bolezate și crescute în legea ortodoxă românească și așa să fie introduse în *unitatea de credință a neamului*.

În acest chip, biserica ortodoxă înseamnă cea mai mare putere sufletească de consolidare a statului nostru.

Bărbatul politic, la înălțimea vremii, trebuie să înțeleagă importanța acestei zestre morale, aduse la întărirea patriei din partea bisericii ortodoxe. Și nu poate să fie înțelept om acel bărbat de stat, care nu voește să prețuească biserica noastră ca factor moral politic. —

Adversarii cei mai aprigi ai păstrării ortodoxiei pentru statul român, au fost cei ce-și zic «uniți». În organele lor pledează cu râvnă vrednică de cauză mai bună pentru distrugerea caracterului ortodox al statului.

Se invederează astfel, cum aservirea «uniților» la un factor în afară de frontierele țării, îi aduce în mare conflict cu interesele superioare ale neamului.

Trebuea în adevăr să ne mire foarte mult, când ni s'a dat să vedem cum frații noștri «uniți», ca buni români, nu voesc odată cu capul să admită ca biserica ortodoxă să fie și mai departe un cheag pentru statul român. Din punct de vedere mai larg creștinesc, nu se poate înțelege atitudinea aceasta dâră a «uniților» noștri.

Știm bine, că biserica romano-catolică, unde a putut, a ținut să-și conserve situația dominantă în stat și s'a opus tuturor curentelor d'a se desface legăturile dintre biserică și stat. Este prea firesc, ca un adevărat creștin să simtă bucurie, când statul său năzuește să rămână stat

creștinesc. Eată însă ciudățenia: frații «uniți», și înșiși înalții preoți ai bisericii «unite», se opun din răspuțeri ca statul nostru să aibă pecetia creștină, numai din motivul că această pecetie este *ortodoxă*. Conștiința lor oare nu-i mustră, când se oștesc mereu ca statul român să fie lipsit de semnul creștinătății? Eată unde se ajunge, când ești înhamat la carul bisericii Vaticanului: Slujitorii la altarul creștin săvârșesc acte de necreștini.

Când zicem biserică «dominantă», nu înțelegem ca biserica să fie *dominată* de stat.

O biserică, aservită de stat, este lipsită de voință. N'are conștiința misiunii sale în mijlocul credincioșilor săi. O asemenea biserică robită cade pradă curenților politice trecătoare ale statului. Biserica, stănjinită de atotputernicia statului, n'are să producă nicăieri roadele bune așteptate de neam și țară. Numai o instituție în care trăește conștiința vie a răspunderii către misiunea ce o are, — numai biserica aceea, care dispune de libertatea să aleagă și să întocmească mijloacele pentru realizarea acelei misiuni, — numai biserica ce se guvernează din lăuntrul său, prin organele sale proprii, — va să zică numai o biserică *autonomă* este în stare să-și îndeplinească marea operă religioasă și morală în sinul poporului.

Ear această operă este, în împrejurările de astăzi, cea mai necesară; — căci vieții actuale îi lipsește, după constatări repetite și generale, mai ales tăria morală.

Se cere, prin urmare, să creăm pe seama bisericii toate condițiile de libertate, ca să o ridicăm la situația d'a-și duce la îndeplinire opera uriașă, pe care alt factor n'o poate înfăptui.

De aceea avem credința fermă, că toți bărbații de stat, în înțelepciunea lor, vor vedea împede, că au sfântă datorie d'a ajuta biserica ortodoxă română să-și vadă asigurată autonomia, pentru a putea să-și desfășoare activitatea conform misiunii sale.

Nimeni n'are să se teamă de vorba *autonomie*, deoarece interesele bisericii noastre nu sânt altele, decât interesele statului însuși.

Biserica ortodoxă este strâns legată de viața statului român și de a românilor de pretutindeni. În Ardeal această biserică a fost, în toată vremea, apărătoarea și conservatoarea naționalității românești.

Și dacă acum totuși ni s'ar refuza autonomia dorită, biserica noastră este departe să renunțe la acest drept, care izvoarește din ființa ei canonică, — și ea va stărui totdeauna să l dobândească.

Am obținut odată autonomia, după lupte și jertfe supra omeneshti, într'un stat străin și dușmănos bisericii ortodoxe; — s'ar putea oare ca statul *românesc* să ni-o răpească în era libertății?

În resumat, după aceste scurte observări:

1. Stăruim pentru păstrarea *autonomiei* și *întinderea ei* asupra întregi noastre biserici, care n'are nici o legătură de dependență cu organizațiuni situate în afară de cuprinsul țării;

2. Credem că este necesar să se scoată în evidență temeiul, prin care statul român întregit își păstrează și mai departe vechiul caracter de *stat ortodox*.

Alte soluțiuni nu pot decât să ne jignească în sentimentele noastre de buni români și buni ortodocși.

De necrezut, și totuși adevărat

(x) Lumea cititorilor din țara noastră s'a neliniștit nu puțin în urma lucrurilor descoperite în eparhia romano-catolică maghiară dela Oradea-Mare.

Eparhia aceea este împărțită, pe temeiul tratatului de pace dela Trianon, în două părți: una se ține de România, a doua a rămas Ungariei. De fapt sânt prin urmare *două* eparhii. Totuși, episcopul Nicolae Széchenyi rămâne și acum păstorul lor, fără a ține seamă că a pus jurământul de fidelitate ca cetățean român în mâinile Suveranului nostru și că a participat ca membru de drept la ședințele senatului. Va să zică este cetățeanul *unul* stat.

Ce face însă numitul episcop Széchenyi? Pe un fost secretar al său îl numește vicar la Giula în Ungaria. Își vizitează neîntrerupt credincioșii de acolo, numește preoți din România pentru Ungaria și, în consecvență, va numi și preoți din Ungaria pentru România; este membru al senatului din București, dar și al parlamentului din Budapesta...

Ce își permite «catolicismul» în țara noastră?

Regele *Ungariei* avea dreptul de a numi, fără nici o mijlocire din partea Vaticanului, episcopi, canonici și alți demnitari în biserica romano-catolică. Astăzi, atât romano cât și greco-catolicii contestă Regelui *României* dreptul, care prin succesiune l-a moștenit împreună cu toate prerogativele regale.

Se fac numiri de episcopi și canonici în România fără să se ceară nici un fel de aprobare dela Suveranul țării.

Estă modul în care se necinstește suveranitatea celui stat, dela care aceleași biserici — deși înstărite — cer și primesc subvenții de milioane, — sume neasămănat mai mari decât acelea, de care se bucură biserica națională ortodoxă lipsită de averi.

În asemenea împrejurări, este oarecum firesc ceea ce ni s'a pregătit din partea papismului dela Oradea-Mare.

Câteva fapte recente:

Școala normală de învățătoare a episcopiei — școală de călugărițe! — liberează astăzi diplome cu marca Ungariei, — de oarece se convinge tot mai mult, că statul român este — răbdător și generos până la indolență.

Liceul romano-catolic — școală de călugări — care deocamdată stă închis, are de profesor pentru limba română pe un oarecare Suh-jda, ultra șovinist maghar, care și a inspirat elevii, 800, atât de... patrioticește, încât copiii, ca să facă plăcere zeosului profesor, au introdus în clasă un cățeluș. — lătratul animalului avea să simbolizeze limba valahă (kutya oláh nyelv). Mai ingenios nici nu se poate într'un liceu unguresc «catolic»...

Dosarele vor cuprinde negreșit și alte fapte în același spirit dușmănos statului și neamului nostru.

Ancheta se urmează.

Nu știm ce hotărâre se va lua.

Dar, atât putem să știm cu siguranță deplină, că pe câtă vreme episcopia romano-catolică își va conduce școalele cu călugări și călugărițele de astăzi, instituțiile acestea sânt și rămân centre de șovinism și de vrăjmășie pentru tot ce este românesc, în conformitate cu «educația» ce aparține trecutului pedagogic de tristă amintire a Ungariei apuse pe vecie.

A viz

P. O. Domni protopresbiteri sânt rugați a ne trimite Calendarele nevândute, totodată și sumele incassate.

Librăria Arhidiecezană, Sibiu.

FOIȘOARA

Studiu statistic bisericesc

— Informațiuni prețioase —

II.

Estă, în acest chip — în *pref de sânge!* — au fost mereu întăriti economiceste uniții noștri, acești fii pururea iubiți ai Habsburgilor celor cu «divide et impera» și ai tuturor guvernelor maghiare, cari pe urma sciziunii sufletești din sinul românilor, profitau *politicește* mai mult decât toate foloasele culturale românești răsărite prin «unire», nu din sistemul unirii cu Roma, ci din neprihănitul *suflet românesc* al unor bărbați uniți — suflet care, cum experiem, se stinge azi tot mai mult din biserica uniților români.

Dar nu erau de ajuns, câte hatăruri economice și financiare s'au făcut bisericii unite în vremuri de mai înainte. Statul ungar, chiar și în ipostasul său mai nou de stat «interconfesional» dela 1848 încoaci precum și în vremea constituției sale dela 1868 încoaci, a știut să găsească formula, sub care se poată îmbrăca în bunătați pe uniții săi, de ambele limbi. Era vorba de a păstra și pe mai departe patronatul statului asupra bisericii lor.

Ce însemna acest patronat? Drept răspuns cităm un scurt, dar caracteristic pasaj despre stările de patronat la «catolici». (Darea de seamă a guvernului ungar despre activitatea sa din anul 1914. (Raportul ministerului de agricultură) pag. 127).

S'a cheltuit adecă într'un singur an, după cum urmează: pentru restaurarea bisericii latine din Nagy-maros, pentru restaurarea de case parohiale romano-catolice (în Gombás, Aranyda și H. dasliget); pentru restaurarea bisericilor unite (dintre ruteni: la Rahó, Kö ősmező); pentru a caselor parohiale din Madarasalja (latină) și Iza (unită ruteană); pentru restaurarea radicală a locuințelor învățătorilor latini din Garaszentandrás și a școalei latine din Feketebalog; pentru transformarea locuinței parohiale unite din Ungvár-cz-holnya; pentru îngrădirea bisericii latine din Felsővisó cu grilaj artistic de fer, și pentru a înzestra edificiile patronale latine din Pánok cu aranjamente de apaduct.

Cităm acest pasaj pentruca să se vadă și aceea, că dacă statul român nu se va descărca de patronatul «catolic», ce fel de sarcini — și mai ales pentru cine — i s'ar aștepta să suporte din banul public al majorității ortodoxe, absolut covârșitoare, a cetățenilor.

De unde vine, ca statul ungar de odinioară

— «interconfesional» făcea aceasta risipă de moși și de ban public în folosul catolicismului papal?

Lucrul își are explicația sa naturală: îmbrăcând statul ungar haina politică nouă, a interconfesionalismului, el *n'a rupt legăturile cu «catolicismul» de mai nainte*, decât numai în formă, după cum și catolicismul acela a continuat a rămânea același vechi colaborator al puterii de stat maghiar, în spirit maghiar. Catolicismul ungar a tras adecă, dela dualism încoaci, la carul politice de maghiarizare. Ear statul nu putea să nu verse toate bunățile sale materiale peste un atare colaborator politic.

Din această situație politică a catolicismului ungar rezultă două consecinți în viața fostului stat ungar. Întâi: analfabetismul cel mai cras în întreaga fosta țară ungurească stăpâna tocmai la uniții români, — căci cei ruteni, primind școală în limba străină, o dădeau pe ungurește, — pe când pe catolicii latini li întrec protestanții în ce privește cultura generală în popor. Ear celalalt fenomen, al maghiarizării încă este dovedit pe cale statistică. Dintre greco-catolici sau uniți, adecă 13.4% nu au putut rezista maghiarizării, pe când dintre ortodocși d'abia să se fi maghiarizat 1.4%.

Evident, catolicismul, în ambele sale forme

Un cântec

Câteva impresii dela șezătoarea „Caselor Naționale”

Casele Naționale din București au venit la «Asociațiunea» din Sibiu să-i arate tablele legii celei nouă, cari spun: Să ai dragoste de casă, de femei, de copii, de deaproapele! Să ai milă de animale! Să fii harnic! Să ai surâsul pe buze și credință în Dumnezeu! Să strângi bani albi pentru zile negre! Să te bucuri de viață, dând și altora puțină să se bucure!

Spuneți altă medicină pentru boala zilelor noastre!

Duminecă seara au ținut Casele Naționale o «șezătoare», despre care s'a mai vorbit aici.

Pe lângă jocuri naționale: brăul și învârtita și mărunțica și «ca la Breaza» și cum le-a mai chemat, după ariile naționale, cântate de un sătean din Muscel, pe caval și din fluier, după coruri executate de societatea «Infrățirea», după vorbirile pline de miez ale conducătorilor — a apărut pe scenă o săteancă, văduvă de război din Muscel, cu fusul în mână. Ne-a recomandat o și colonelul Manolescu drept văduvă de război, dar chiar dacă nu ni s'ar fi spus am fi recunoscut o totuș, din cântecele-i cari întovărășeau învârtitul fusului.

Eră Penelope care înzadar își așteaptă soțul iubit și care se mângâie cu lucrul și cu cântecul — o alinare sufletească de care țărânul nostru a avut parte din belșug, în toate timpurile.

În costumul care ar fi servit spre laudă ori cărei prințese din povești, din pricina gustului cu care și-a țesut țărânca fotele și cămașa cu fluturi, — cu glasul lipsit de școala conservatorului, dar fiind o expresie a sivoiului ce pornește neîntinat, din adâncurile nepătrunse ale unui suflet de «om», ni-a oferit văduva din Muscel, nu rulate de cântăreață de operă sau aii de operetă atâtătoare de nervi, ci tipetele de durere: mi-e mort bărbatul pe câmpul de luptă! N'am să-l mai văd nici odată! Tu, unde te afli acum, odihnește în pace! Ce s'a alege de mine?... Erau confesiunile sufletești ale unei țărance, neînvățată cu diplomația «subțire».

O, câți, câți ar fi trebuit să plece capul în fața țărancei acesteia!

Îți roteai ochii și zăreai în sală și pe scenă zeci și zeci de ființe tot atât de vrednice de a fi sprijinite, de a fi îndemnite, cu graiul și cu lăpta, pe cărarea binelui, ființe, cari și-au pierdut tați, frați, copii în război, ființe cari însetoșează după lumină și adevăr...

S'a spus, și pe drept cuvânt, că nota dureroasă este caracteristica unui cântec românesc popular. Așa și acum. Parcă auzeam biografia neamului românesc în cântecul văduvei de război. Parcă ne era dat să vedem însemnările unui seismograf al sufletului omenesc și sufletul acesta știa să se ridice pe un pedestal

care ar putea fi învidiat — de mulți, sufletul se tânguia dar se ruga totodată: Fă, Doamne, să nu mai pătească și alții ca mine!

De aș fi avut puțință, aș fi dus pe țărânca din Muscel prin ședințele sgomotoase, electorale, aș fi plimbat-o pe la bursă, între samsarii fără de milă, aș fi întovărășit-o până chiar și într-o ședință furtunoasă, în parlament, să le cânte ea așa, simplu și dela inimă, alegătorilor, precupeților de suflete omenesci, reprezentanților țării și să le deschidă ochii și inima...

Horia Petra-Petrescu

Citind ziare

În călătoria sa prin părțile ardelene, dl profesor universitar, I. Simionescu, scrie în Viitorul următoarele despre Oradea Mare:

Mă aflu pe acolo în ziua Eroilor, zi sfântă pentru toți românii. Era pomenirea jertfii suteilor de mii de vieți tinere, pentru ca granița să ajungă aproape de Tisa. În fața morții pentru un ideal, orice desbinări amuțesc. La Te Deum lume puțină. Dacă n'ar fi fost cele câteva persoane oficiale și mai ales ofițerii care au venit să și incline capul în amintirea fraților lor de arme care odihnesc de veci și prin partea locului, catedrala ar fi fost goală, de și în față, în piață, forfotea lumea, în mare parte românii din satele vecine. Dacă până în sufletul lor nu putuse încă pătrunde valoarea jertfii, mai dureroasă era abținerea acelor care, poate, o dorise odată. Era o dosebire chiar în manifestarea exterioră a serbării, care trăda pe cea lăuntrică. Și doar ce lesne se putea acoperi! Pe când pe clopotnița bisericii greco-orientale fălăia drapelul tricolor, semnul îndeplinirii jertfii și a visului chiar a celor de prin părțile bihorene, pe cealaltă, de peste drum, greco-catolică, nici un semn de viață. Pe când pe castelul episcopului catolic, în vârful turlei, se desfășura, bătut de vânt, stindardul țării, de și în lăuntru poate pumnii erau înleștați, la palatul episcopului greco-unit, stăpânul latfundiiilor bihorene, abea să zărea lângă unul din balcoane pânza scumpă. Pare că și spunea că e pusă ca în silă, asemenea stegulețelor de hârtie, ca niște jucării de copil, aninate la ușa magazinelor, ai cărei patroni le vedeau cu groază...

Dar, cu toate că condițiile sânt grele, zice dl profesor Simionescu, voința și perseverența vor învinge. Rolul mare e al școlilor și al culturii deocamdată. Lupta va fi anevoioasă, dar necesară.

Nu e de ajuns să schimbăm numele din Nagyvárad în Oradea Mare. Trebuie toate eforturile pentru ca ea să devie centrul de apărare împotriva pusteii.

Și va deveni, dacă o voim.

de rit, lucra lent, dar cu atât mai sigur, la maghiarizarea credincioșilor săi nemaghiari. Eată de ce trebuiau înzestrate aceste biserici din partea statului ungar cu moși și subvenții grase și scăldate în bunătățile patronatului unguresc!

În slujba acestei maghiarizări a stat, atât la uniții români, cât și la cei ruteni, însuși clerul lor, pe toată linia.

Clerul acesta — crescut în seminarele latino-maghiare ori în seminarul unit-maghiarizat de pe vremuri, din Muncaci, sau în seminarul unit din Gherla, în limba latină! — s'a lăsat să fie instrumentul de împilare politică-economică a înșiși fiilor lor sufletești, cu cari erau de o limbă. Deaceea, peste dâșii au plouat mereu — în afară de dotațiunea regulată dela stat — și subvențiile speciale, pe sub mână, primite prin mijlocirea fișpanilor unguri.

Școala lor primară, unită? Aceasta era la fel de accesibilă pentru primirea limbii ungurești ca limbă de predare, mai cu seamă în regiunea nordică și nord-vestică a românismului subjugat bisericește de papism.

Și nu e mirare, deci, că în sânul poporului român din Maramurăș, unii începeau a vorbi ungurește și a se da de maghiari.

Înțelegeți, vă rog, acum: Câtă rezistență națională cuprinde în sine principiul «unirii» cu

Roma, acolo unde ea nu are un contrapond și o concurență religioasă și națională? Înțelegeți acum, de ce au îmbrăcat stăpânirile politice din toate vremurile, pe uniții români, în porfiră și vison, alătura și în aceeași măsură cu catolicii de limbă maghiară?!

Pentru că «unirea» cu Roma și — eo ipso — și cu maghiarii a însemnat, sub regimile apuse, un principiu politic subversiv, care a rămas același și în zilele noastre, în statul nostru național, după cum experiem zilnic din atitudinile uniților noștri, nedesiipiți apendici și azi ai — catolicismului care ne subminează țara!

În aceeași vreme, de înzestrare escesivă a «catolicilor», care a fost soarta noastră, a ortodocșilor, în fostul stat ungar?

Eără moși dela stat, ba chiar răpindu-ni-se și ce noi avusem în trecut; — cu biserici ridicate și întreținute din truda și jertfa brațelor noastre ortodoxe și românești, ear uneori pierzând chiar și din aceste biserici și moșii oare bisericești dela sate, fiindcă ni le răpea puterea statului, pentru a le da celor câțiva prozeliti papali ce se puteau recruta uneori de printre noi; — fără așezăminte culturale superioare, pe care n'aveam din ce le ridica și susține, chiar dacă ni s'ar fi îngăduit, ci d'abia cu școalele noastre sătești; — cu preoți și dascăli

Știrile zilei

Părăsește țara? Unele ziare vestesc, că dl N. Iorga, în urma tristei manifestații a «studenților» cari l-au huiduit, are de gând să și părăsească țara și să se stabilească în Franța. Sântem, cu toate acestea, încredințați, că dl Iorga, ori și cât ar fi de îndreptățită mahnirea ce l-a cuprins, va rămânea și mai departe în țara, unde este trebuință neapărată de refacere în sens creștinesc, condusă de mințile cele mai luminate și viguroase câte le avem.

Episcopii nouă. În ședința senatului din 19 l. c. ministrul cultelor, dl C. Banu, depune proiectul de lege pentru înființarea episcopilor din Constanța, Bălți și Cetatea Albă.

Conferință pastorală. În 13 l. c. P. S. S. Părintele Episcop Roman a convocat la o conferință pastorală pe cei 13 preoți și 2 diaconi din Oradea Mare. S'a discutat chestiunea educației religioase morale a tineretului școlar, păstoria bolnavilor din spitale, a robilor din penitenciare și a soldaților din garnizoană, apoi programul misiunilor interne și vizitarea mai multor parohii contaminate din eparhie, stabilindu-se seria predicilor în catedrală și ordinea vizitatorilor dela instituțiile de mai sus.

Moartea lui Teodor Burada. În Iași a început din viață Teodor Burada, în etate de 84 ani, Burada părăsise de mult magistratura, pentru a se devota muzicii și cercetărilor etnografice. Maestru al vioarei, colindă lumea, unde mai în fiecare oraș dădea concert. Își îndrepta călătoriile mai cu seamă prin regiuni unde putea găsi ramuri răzlețte ale neamului românesc, pe care le studia și asupra cărora publica studii instructive. În Ierusalim plănuise construirea unei biserici ortodoxe, unde să se predice în românește. Războiul i-a împiedecat realizarea planului. Pe tărâmul literaturii s'a distins cu lucrarea «Istoria teatrului în Moldova».

Biserici. Consiliul orașului Timișoara a luat în buget suma de 500 mii de lei, meniți pentru a se clădi două biserici ortodoxe române, una în cetatea Timișorii, alta în cartierul Principele Carol.

Producțiune școlară împreună cu recitări, cântece, dansuri și teatru aranjează corpul didactic dela școala primară urb. de stat din Sibiu, Sâmbătă în 24 Februar 1923 în teatrul orașenesc. Începutul la 3 ore d. a.

Numirea de protopop al Brașovului, în persoana dlui Dr. Iosif Blaga, este comentată în Gazeta Transilvaniei cu următoarele cuvinte: Prin votul de azi — din 19 l. c. — al consistoriului plenar s'a distrus legenda despre amestecul celor nechemate în afacerile interioare ale bisericii ortodoxe și s'a dovedit că atunci când sânt la mijloc mari interese bisericești și morale, cei din fruntea bisericii ortodoxe își cunosc datoria. Noi adăogăm, că «legenda» a existat numai în redacțiile unor anume gazete.

crescuți în sărăcia noastră românească și cinstită, nu în îmbuibarea și în înstrăinarea sufletească a seminarelor catolice: — eată, așa s'a scurs viața noastră, a românilor ortodocși, alătura de îmbuibarea catolicilor în bunătăți.

De aceea, când a fost vorba de subvenționarea din partea ungurilor, a școalelor ortodoxe române, aceste au fost mai mășter tratate. Subvenția pentru preoți, nu ni-a fost măsurată după necesitățile de trai omenesci — deși și noi ortodocșii eram oameni cu asemenea trebuințe, ca și catolicii, — ci după măsura studiilor secundare și academice-teologice, la care nu se putuse ridica clerul bisericii noastre sărăcite.

Evident: Biserica ortodoxă română, din fostul stat ungar, încă și în zilele din urmă ale aceluia stat, trăia — pe lângă o robie politică — încă și într-o robie economică-financiară, fiind incapabilă de a se reculege, în mod mai simțit, numai din puterile sale proprii și în lipsa mijloacelor materiale din afară.

Așa am trăit noi românii ortodocși, sub oblăduirea străveche a trifoiului politic din centrul Europei, care a fost: Papismul, Habsburgii și Maghiarismul.

Reuniunea română de muzică din Sibiu va da Marți, 27 Februar 1923 un **Concert** în sala «Unicum» cu binevoitorul concurs al dnelor Silvia Ghițescu, sopran, și Minerva Dr. Brote, piano. Dirigent: Nicolae Oancea, profesor de muzică. Bilete se vând în Librăria arhidiecezană. Inceputul precis la ora 8 seara.

Adunare. Reuniunea corală Corul bărbătesc al episcopiei ortodoxe române din Cluj ține adunarea generală ordinară Duminică în 25 Februar 1923 la ora 11^{1/2}, în localul Consistorului, strada Iuliu Maniu 31. La această adunare sânt invitați toți membri fondatori, activi și ajutători. Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul general al președintelui. 3. Raportul controlorului. 4. Raportul bibliotecarului. 5. Darea absolutorului vechiului comitet. 6. Alegerea noului comitet pe un period de un an. 7. Alegerea membrilor de onoare. 8. Eventuale propuneri. Cluj la 20 Februar 1923. **Vasile Fețușcu**, președinte-dirigent. **Beniamin Ardelean**, secretar.

Teatru sibian. În 24 l. c. se reprezintă drama lui Schiller, **Maria Stuart**, în primele roluri cu artistele Fiebig și Segal. Inceputul la ora 7 și jumătate seara.

Poșta redacției

M. Blaj. Se știe, că foaia Unirea, care s'a văzut necesită pro forma să se declare organ «independent» de oficialitatea bisericească, este impusă tuturor preoților greco-catolici aparținători Blajului și recomandată celorlalte eparhii. «Cuvântul necesar» a fost cuvânt de rea credință al unui organ bisericesc greco-catolic și de partid, va să zică: organ nu independent, ci de două ori dependent.

Nr. 22/1923

(11) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a II a **Vingard**, protopopiatul Sebeșului, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele sânt cele fasonate în coala B. pentru dotația de stat.

De locuință îngrijește comuna bisericească.

Concurenții au să și înainteze cererile înscrise amăsurat normelor în vigoare, în termenul indicat, subsemnatului oficiu protopopesc și până în 8 zile înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Oficiul protopopesc al Sebeșului în înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sebeș, 16/29 Ianuar 1923.

Sergiu Medean
protopop

Nr. 10—1923

(14) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III a **Ciunga**, din protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat și dotațiunea preoțească conform calificăunii celui ales.

Concurenții își vor înainta cererile instruite potrivit normelor în vigoare în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și cu prealabilă înscuviințare a protopresbiterului se vor prezenta în parohie spre a celebra, cuvânta și a lua contact cu poporul.

Turda, la 9/22 Ianuar 1923.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. în înțelegere cu comitetul parohial

Iovian Murășianu,
protopop.

Nr. 20/1923

(15) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei a II a **Ibănești** (pădur.) protopopiatul Reghinului, pe baza ordinului Ven. Consistor Diecezan Nr. 4402 din 14 Decembrie 1922 se publică concurs repetit cu

termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Beneficiile sânt cele statorite în coala B. și salariul dela stat conform calificăției și serviciilor alesului. —

Concurenții vor înainta, în termenul deschis, subsemnatului oficiu cererile cu documentele de lipsă, iar pentru a se face cunoscuți poporului se vor prezenta la biserică în vre-o Duminică ori sărbătoare.

În înțelegere cu comitetul parohial ortodox român din Ibănești.

Reghin, 25 Ianuar 1923.

Oficiul protopopesc ortodox român al tractului Reghin

Vasile Duma,
protopop.

Nr. 508/1922

(204) 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din **Cărpiniș** parohie de cl. III, protopresbiteratul «Cetatea de peatră» se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

Venitele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat cu 32 jug. cad. sesie parohială creată prin reforma agrară.

Concurenții sânt invitați a și trimite cererile di concurs cu documentele necesare în termenul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral e pe lângă observarea dispozițiilor reglementare au voe a se prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu credincioșii.

Lăpușul Unguresc, la 5 Noemvrie 1922.

Oficiul protopresbiteral al tract. Cetatea de peatră în înțelegere cu comitetul parohial.

Zaharie Manu,
protopresbiter.

Mersul trenurilor în Sibiu

- I. Plecare:** 1. Spre Copșa: 2:30, 10:40, 14:35, 19:05.
2. Spre Vinț: 4:05, 18:35.
3. Spre Râul-Vadului, Peatra-Olt, București: 2:54, 13:45, 19, (accelerat).
4. Spre Făgăraș: 5:05, 15:51.
5. Spre Cisnădie: 5:16, 12:25, 17:04.
6. Spre Agnita, Sighișoara: 17:45.
7. La Ocna, tren școlar: 6:20, 13:25.
- II. Sosire:** 1. Dela Copșa: 1:13, 9, 15:23, 18:50.
2. Dela Vinț: 10:40, 17:04.
3. Dela Râul-Vadului, Peatra-Olt, București: 1:44, 12:20 (accelerat), 16:15.
4. Dela Făgăraș: 8:30, 14:14.
5. Dela Cisnădie: 7, 13:44, 18:20.
6. Dela Sighișoara: 8:50.
7. Dela Ocna tren școlar: 7:30, 14:34.

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare

Părți alese din Biblie

tipărită cu litere latine, cu binecuvântarea I. P. S. Sale Dnui Ioan Meștanu, arhiepiscop și mitropolit.

Prețul legat 25 Lei plus porto postal 5 Lei.

Au sosit la Librăria Arhidiecezană

Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Noutăți literare: povestiri, călătorii, cărți pentru copii medicale, pedagogice, economice, povești; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toți, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Foi volante, Pagini alese din scriitorii români. Biblioteca Universală

Prima fabrică română de stampile

Oct. L. Vestemean

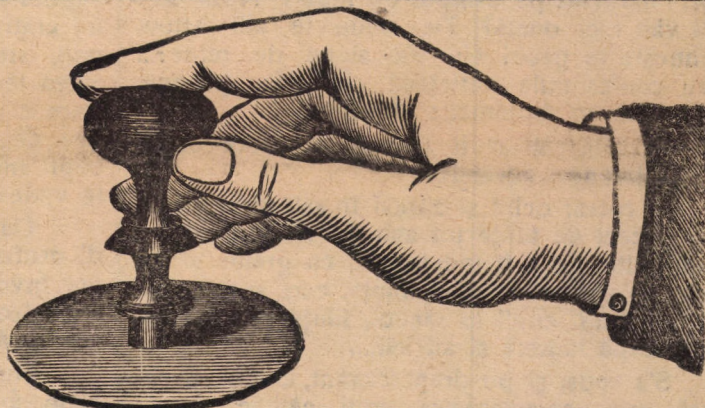
Sibiu, strada Țigăriei Nr. 18

Execută tot felul de stampile din cauciuc, diferite medalioane, precum și sigile din metal pentru sigilarea cu ceară, mașini de numerotat și cu data zilei din metal, și orice lucrări ce se țin de branșa aceasta.

Comandele să se adreseze la „Librăria Arhidiecezană”, Sibiu, str. Mitropoliei 45, sau direct la fabrică. Cu toată stima

145

Oct. L. Vestemean.

A apărut și se vinde în **Librăria Arhidiecezană, Sibiu**

Calendarul Bunului Creștin

(Vechiul Calendar arhidiecezan)

pe anul 1923

Cuprinde bogată și interesantă materie, cu numeroase ilustrațiuni.

Amintim, din cuprinsul acestui Calendar, următoarele: Despre *încoronarea* MM. LL. Regele și Regina românilor, — cu cele mai frumoase ilustrații ale Suveranilor, a e Moștenitorilor de tron și altele; Despre eroul *Iancu*, marele dascăl *Gheorghe Lazar*, Mitropolitul *Andrei Șaguna*; Sfințirea bisericii încoronării la Alba-Iulia; Versuri a ese; Despre biserica românească; Cum să ne păstrăm sănătatea; Însemnări economice; Cele mai bune povestiri: *Urișul*; *Puricele* și *musca*; Istorioare și snoave cu haz; Povețe, glume, — și altele, și altele.

Pe lângă ilustrațiile amintite mai sus, se găsesc în Calendar chipurile lui: *Avram Iancu*, *Andrei Șaguna*, chipul Coroanei de oțel a Regelui, și al Coroanei de aur a Reginei, Suveranii sub baldachin, Regele citind proclamația la Alba-Iulia, Poarta cetății ș. a.

În celelalte părți ale calendarului se află: Cronologia, zilele și lunile de peste an, mersul vremii; Însemnarea târgurilor, întocmite după luni, anunțuri ș. a.

Calendarul s'a tipărit în două ediții: o ediție cu *Șematismul* bisericii ort. române din arhidieceza de Alba-Iulia și Sibiu, cu «Evidență» pentru oficiile protopresbiterale, parohiale, catiheti și învățători, — și altă ediție, *fără Șematism*.

Prețul: { Ediția cu Șematism 15 Lei } plus porto postal Lei 4 și sânt a „ fără „ 10 Lei } se trimite înainte prin mandat postal.

— Librăriilor pentru desfacere peste 10 exemplare se dă rabat —